

Nr 280.

Av herr **Julin**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statskontoret, kammarrätten, riksräkenskapsverket och allmänna civiltförvaltningens lönenämnd.

I avlåten proposition nr 121 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till bland annat ändrad instansordning i besvär- och anmärkningsmål rörande avlönings- och pensionsfrågor.

Enligt förslaget skulle kammarrätten bliva domstol uti ifrågavarande mål samt riksräkenskapsverket underinstans i vad avser inom detta verk anhängiggjorda anmärkningsmål.

Propositionens bestämmelser angående handläggningen av avsedda mål synas ej innebära tillräckliga garantier för rättssäkerheten.

Det måste anses betänkligt att avkoppla den nuvarande högsta instansen, regeringsrätten, från all befattning med dessa, delvis mycket betydelsefulla mål. Även om man ur kostnadssynpunkt önskar avlasta från regeringsrätten dessa mål, står dock den utvägen öppen att genom påläggande av avgifter i de fall, då vederbörande i avsedda frågor besvärade sig hos regeringsrätten utan att vinna ändring eller utan att hava skälig orsak till rättegång, kunna utan avsevärd kostnad för statsverket bereda vederbörande möjlighet att fullfölja ett mål till regeringsrätten. En sådan rätt till prövning av regeringsrätten torde emellertid, under förutsättning att nedan angivna garantier beträffande i propositionen avsedda måls behandling inom riksräkenskapsverket och kammarrätten komma till stånd, vara erforderliga endast i fråga om besvärsmål, som ej äro anmärkningsmål, och att enbart för dessa mål göra hemställan om en ny ordning synes mindre lämpligt. I propositionen har gjorts hänvisning till, att vederbörande äro oförhindrade att i avsedda mål göra talan gällande vid de allmänna domstolarna. Men denna möjlighet innebär dock en onödig och i fråga om stora belopp mången gång för den enskilde betungande väntan och därjämte spillande av arbetstid — kanske på statens bekostnad. Det torde ej heller vara staten värdigt att tillskapa en instansordning för sina tjänstemän, som kan tänkas ofta föranleda korrektiv av de allmänna domstolarna. Härvid bör därjämte beaktas, att besparingskommittén å sid. 4 sista stycket av sitt i propositionen återgivna betänkande uttalat sin tveksamhet, om dubbelprövning i administrativ ordning och domstolsväg av ifrågavarande mål skall komma att bibehållas.

De nödiga garantier, som ovan antytts, avse att åstadkomma större

säkerhet vid handläggningen av avsedda mål inom riksräkenskapsverket och kammarrätten.

Även om inom andra verk med under verken sorterande revisioner än riksräkenskapsverket kunde påkallas särskilda bestämmelser för där anhängiggjorda anmärkningsmåls behandling under mera betryggande former, kan ett sådant spörsmål givetvis icke i hela dess vidd från enskild motionärs sida upptagas. Det lär närmast tillkomma Kungl. Maj:t att genom instruktionsförändringar vidtaga de åtgärder, som anses härutinnan påkallade. Annorlunda förhåller det sig med anmärkningarnas handläggning inom riksräkenskapsverket, där en särskild ordning enligt propositionen skulle fastslås för framtiden. I fråga om detta verk, där det övervägande flertalet anmärkningar inom statsförvaltningen framställas, måste nämligen tillses, att sådana former skapas, att anmärkningsförfarandet på ett betryggande sätt fyller därmed avsedda uppgifter för statsförvaltningen i dess helhet. Att såsom Kungl. Maj:t föreslagit uppdraga domsrätten över inom verket framställda anmärkningar till generaldirektören ensam kan icke anses tillfyllest, även om denne besutte de största personliga kvalifikationer. Besparingskommittén hade härutinnan tänkt kollegial behandling. Detta torde ock låta sig väl genomföra utan annan kostnad än den, som komme att erfordras för anställandet inom riksräkenskapsverket av en byråchef, som uppfyller det i regeringsformen för vissa befattningshavare uppställda villkor att hava »fullgjort vad författningarna föreskriva dem, som uti domareämbeten må nyttjas», vare sig nu nyssnämnda önskemål kan vinnas genom tillbakaflyttning av den byråchef inom riksräkenskapsverket, som för närvarande är placerad inom kammarrätten, eller härför erfordras att direkt anvisa anslag för ändamalet. Ett belopp av omkring 10,500 kronor, som skulle betinga kostnaden för avsedda byråchefs anställande i riksräkenskapsverket, synes för statsverket vara alltför ringa för att vid den viktiga omdaning av instansordningen i dessa mål spela någon avgörande roll, i synnerhet som man kan förutsätta, att tillkomsten av en domstol inom riksräkenskapsverket sålunda förstärkts, som här avses, skulle medföra, att antalet besvär till kammarrätten skulle avsevärt minskas mot vad eljest blivit fallet. Tillika torde avsedde byråchef exempelvis kunna medhinna att biträda vid besvarande av till riksräkenskapsverket avlätna remisser, vilket skulle bereda viss lättnad i arbetet för den enligt Kungl. Maj:ts förslag måhända väl starkt reducerade personalen hos detta verk.

Vid avdömande av anmärkningsmål, som skulle ske i riksräkenskapsverkets plenum, borde utom generaldirektören och den domarkvalificerade byråchefen eller för honom förordnad vikarie med enahanda kvalifikationer vara närvarande jämväl byråchefen för räkenskapsbyrån men däremot ej, såsom jämväl besparingskommittén förutsatt, byråchefen å riksbokslutsbyrån. Anmärkningarna borde därvid föredragas av den domarkvalificerade byråchefen.

I fråga om ordningen för anmärkningars anhängiggörande inom riksräkenskapsverket borde, såsom kommittén föreslagit, anmärkning utställas till vederbörandes hörande genom kommunikation av vederbörande förste revisor. Därest denne vägrar kommunikation, skulle anmärkningen hänskjutas till verkets plenum, sammansatt på samma sätt som anmärkningsdomstolen. Någon olägenhet av en sådan anordning synes ej kunna förefinnas, endast vederbörande revisorer i likhet med revisorerna i specialförvaltningarna och kommunikationsverken änyo tillerkändes den besvärsmålsrätt i anmärkningsmål, som genom senast antagna instruktion för riksräkenskapsverket fräntagits dem. Det må härutinnan framhållas, att jämväl kammarrätten ifrågasatt införandet av besvärsmålsrätt för riksräkenskapsverkets revisorer.

Beträffande avsedda besvärsmåls- och anmärkningsmåls handläggning inom kammarrätten har Kungl. Maj:t å sid. 59 st. 5 i propositionen uttalat, att kammarrätten såsom högsta instans i dessa mål *måhända* borde erhålla sådan sammansättning, att domfört antal ledamöter bestämdes till fem eller till fyra, då tre äro om beslutet ense, samt att samtliga ifrågavarande mål borde handläggas på en division. Kungl. Maj:t har tydligen här liksom i fråga om riksräkenskapsverket som domstol utgått ifrån, att domstolsbehandlingen i dessa mål skulle låta sedermera ordna sig genom vederbörliga instruktionsförändringar. Frågan om anmärkningshandläggningen och domstolsorganisationen i dessa fall är emellertid av sådan vikt, att ett fullständigt bestämmande härav synes böra göras samtidigt med riksdagens beslut i övrigt i ärendet, varför stadgandena härutinnan synas böra meddelas genom av Konung och riksdag stiftad lag, därvid också sammanhängande bestämmelser i lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt böra upphävas eller ändras.

Den ändring beträffande kammarrätten, som i anledning av förevarande förslag synes böra ifrågakomma att införa i en sådan lag, är, att kammarrätten, såsom Kungl. Maj:t tänkt sig, skall vid behandling av sådana besvärsmål och anmärkningsmål, i vilka den är högsta instans, utgöras av fyra ledamöter, där tre äro om beslutet ense, men eljes av fem ledamöter, vilka ledamöter indelas å en särskild division. Därjämte torde emellertid böra stadgas, att vid här avsedda måls avgörande skola närvara presidenten samt ordinarie kammarrättsråd, vilka fullgjort vad författningarna föreskriva om dem, som uti domareämbeten må nyttjas, eller, vid förfall för ordinarie kammarrättsråd, andra ordinarie eller extra kammarrättsråd, som uppfylla nämnda fordran. Svåriligen torde härutinnan undantag kunna göras för det ordinarie kammarrättsråd med revisionsrotel, som saknar domarekompetens, enär det för varje ledamot av här ifrågavarande särskilda division måste bliva fråga om föredragning i högsta instans av icke blott anmärkningsmål, vilka till sin natur och betydelse i allmänhet äro fullt jämförliga med de av allmänna domstolarna handlagda civilmålen, utan jämväl besvärsmål av ofta mycket

komplicerad art. De nu å revisionsrotel tjänstgörande kammarrättsråden kunde i stället användas att biträda i fråga om främst taxeringsmål, vid vilka måls behandling ej domarekompetens kan anses erforderlig. Att såsom här föreslagits ålägga presidenten i kammarrätten att deltaga i avsedda måls avgörande torde ej möta hinder, då denne, utöver skyldighet att närvara vid vissa måls handläggning, ej fått något speciellt ämbetsåliggande, såsom exempelvis presidenten i Svea hovrätt, vilken har att besvara ett flertal hovrättens underdåniga remisser. Vidare borde föreskrivas, att där avvikelser sker från förut inom kammarrätten följd praxis i handläggningen av avsedda mål eller från regeringsrättens på besvär i likartade mål meddelade och för kammarrätten kända beslut, skall i likhet med vad för närvarande stadgats vid handläggningen av fattigvårds-, mantalsskrivnings- och kyrkobokföringsmål frågan hänskjutas till plenum och där avgöras.

På grund av vad sålunda anförts och med anhållan, att utskottet måtte utarbeta nödig lagtext, hemställes,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition måtte för sin del antaga en lag, upptagande de huvudsakliga grunder, som ovan angivits för handläggningen inom riksräkenskapsverket och kammarrätten av besvär- och anmärkningsmål rörande avlönings- och pensionsförmåner samt i samband härmed antaga lag om ändring i erforderliga delar av lagen om Kungl. Maj:ts regeringsrätt.

Stockholm den 31 mars 1924.

Teodor Julin.